

Onderwerp	
Toeristische Koers 2022-2025	
Nummer	2021/368795
Portefeuillehouder	Berkhout, R.
Programma/beleidsveld	4.2 Economie, toerisme en cultuur
Afdeling	ECDW
Auteur	Gansewinkel, I. van
Telefoonnummer	023-5114824
Email	ivangansewinkel@haarlem.nl
Kernboodschap	Haarlem is een aantrekkelijke en gastvrije stad voor bezoekers. De afgelopen jaren kwamen er meer kritische vragen over toerisme, vooral m.b.t. de drukte. De grote groei in aantallen bezoekers die in 2019 voor heel Nederland werd voorspeld gaf urgentie op de vraag welke toekomst Haarlem voor zich ziet qua bezoekers. De wens om grip te kunnen houden op de toeristische ontwikkeling was aanleiding voor de opstart van de Toeristische Koers. In lijn daarmee heeft de gemeente de afgelopen periode afspraken gemaakt met Airbnb inzake de toeristenbelasting, is een verbod op o.a. bierfietsen opgenomen in de beleidsregels Alternatief Personenvervoer en is een hotelaanvraag pauze ingevoerd. Door Covid-19 is de stad in een heel andere werkelijkheid beland en is een herstel van inkomsten van ondernemers en instellingen op korte termijn zeer belangrijk, voor de individuele ondernemers, maar ook voor de vitaliteit van de hele stad. Het is belangrijk om voor de middellange termijn met deze koers vast te stellen op welke wijze het herstel na corona kan leiden tot een duurzame, waardevolle ontwikkeling van toerisme voor Haarlem. Welke maatregelen kan de gemeente met partners in de stad nemen om daar sturing aan te geven en tegelijkertijd overlast te voorkomen zodat de stad vitaal en leefbaar blijft? De Toeristische Koers heeft ter inspraak gelegen van 13 april tot en met 31 mei 2021. Met dit raadsstuk wordt de definitieve Toeristische Koers vastgesteld.
Behandelvoorstel voor commissie	De commissie Ontwikkeling wordt verzocht advies te geven aan de raad over het voorstel van het college in paragraaf 2 en over de wijze van agendering van het raadsstuk in de raadsvergadering.
Relevante eerdere besluiten	• Informatienota (2019/557521) • Plan van aanpak Toeristische Koers (2019/560615) in commissie Ontwikkeling van 26 september 2019 • Collegebesluit (2021/22287)

Besluit College d.d. 17 augustus 2021	1. Het college stelt het voorstel aan de raad vast. de secretaris, de burgemeester,
Besluit Raad d.d. (wordt ingevuld door de griffie)	De raad der gemeente Haarlem, Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders, Besluit: 1. De Toeristische Koers 2022-2025 vast te stellen. de griffier, de voorzitter,

1. Inleiding

Tot een paar jaar geleden wilde Haarlem vooral een gastvrije stad zijn. Het ontbrak echter nog aan een integrale visie op toerisme. Omdat er voor Covid-19 meer kritische vragen kwamen over de ontwikkeling van toerisme in Haarlem, vooral over drukte, is besloten een Toeristische Koers op te stellen. Dit is van belang om bij het herstel van toerisme na corona zoveel mogelijk grip te kunnen krijgen op ontwikkelingen zodat de stad vitaal en leefbaar blijft. In september 2019 is een Plan van aanpak Toeristische Koers voorgelegd aan de Commissie Ontwikkeling. In maart 2020 was het stuk gereed om de besluitvorming in te brengen, maar vanwege de coronacrisis is een pas op de plaats gemaakt. In het najaar van 2020 is in samenspraak met een aantal ondernemers besloten het stuk te actualiseren en het proces te hervatten. In december 2020 is nog een bijeenkomst geweest voor alle betrokkenen in Haarlem.

De Toeristische Koers (bijlage 1) heeft ter inspraak gelegen van 13 april tot en met 31 mei 2021. Binnen de inspraakperiode is het stuk besproken in de Commissie Ontwikkeling (12 mei). Er zijn in totaal vijf inspraakreacties per e-mail binnengekomen. In het bijgevoegde *Overzicht verwerking inspraakreacties* (bijlage 3) staan de reacties en eventuele wijzigingen in de Toeristische Koers opgenomen. De inspraakreacties leiden niet tot een belangrijke verandering in de richting van de koers.

Wel hebben de reacties en de discussie in de commissie geleid tot een tekstwijziging in de inleiding, waardoor de noodzaak tot herstel na corona iets duidelijker is opgenomen en het kader met de omschrijving van overtourism is weggehaald. Daarnaast zijn, waar mogelijk en relevant, cijfers over Nederlands dagbezoek over 2020 toegevoegd en zijn enkele inhoudelijke suggesties vanuit de commissie verwerkt in de tekst van de Toeristische Koers. Met dit raadsstuk wordt de definitieve Toeristische Koers vastgesteld.

2. Voorstel aan de raad

Het college stelt de raad voor:

1. De Toeristische Koers 2022-2025 vast te stellen.

3. Beoogd resultaat

In het Coalitieakkoord 'Duurzaam Doen' (2018) is opgenomen dat toerisme een belangrijke economische factor is maar ook dat de negatieve effecten van toerisme voorkomen moeten worden. De Toeristische Koers biedt hiervoor een uitwerking.

4. Argumenten

1. De Toeristische Koers stuurt op balans tussen vitaliteit en leefbaarheid

Haarlem is inmiddels doordrongen van het feit dat toerisme twee kanten heeft. Waar voorheen de inspanningen vooral waren gericht op het verhogen van het aantal bezoekers, wordt nu ook gekeken naar de leefbaarheid voor (binnenstad)bewoners. In het stuk worden beide aspecten belicht; enerzijds hoe de gemeente kan inspelen op de waarde die toerisme kan bieden op het gebied van vitaliteit en anderzijds hoe grip kan worden gekregen op de knelpunten gerelateerd aan toerisme om te komen tot een goede balans. Zo kunnen we beter vooraf acteren en hoeven we minder achteraf te repareren.

2. Bewoners zijn actief betrokken bij de participatie

Haarlem is één van de eerste gemeenten in het land waar bewoners actief gevraagd zijn hun mening te geven over toerisme. Allereerst heeft in juni 2019 een toerismedebat plaatsgevonden dat georganiseerd was door de Wijkraad Centrum. Vervolgens heeft De Pletterij een drietal debatten rondom dit thema gehost. Daarnaast is een bewonersonderzoek uitgezet via het Digipanel (zie bijlage 3). Tot slot zijn de wijkraden uit de binnenstad en enkele hofjesbewoners uitgenodigd om deel te nemen aan de interviews, het rondetafelgesprek, de externe werksessie en de online bijeenkomst.

3. Er is draagvlak bij overige relevante stakeholders

Naast bewoners zijn ook andere partijen uit de stad uitgebreid geconsulteerd. Denk hierbij aan Haarlem Marketing, hoteliers (o.a. Van der Valk Hotel, Amrâth Hotel Frans Hals, Hotel Staats), horecaondernemers, winkeliers, evenementenorganisatoren (o.a. Bevrijdingspop, Haarlem Culinaire), culturele instellingen (o.a. Frans Hals Museum, Teylers Museum, Stadsschouwburg/Philharmonie),

organisaties binnen het watertoerisme (o.a. Canal Tours, Smidtje Canal Cruises Haarlem, Amsterdam Cruise Port), Nationaal Park Zuid-Kennemerland, Recreatie Noord-Holland, hofjes, Koninklijke Horeca Nederland (KHN), Centrum Management Groep (CMG), Bedrijven Investeringszone Binnenstad (BIZ), onderwijsinstellingen en overige toeristisch relevante organisaties. Er waren diverse momenten dat deze partijen input konden leveren, live, online of per e-mail. De Toeristische Koers heeft ter inspraak gelegen en reacties zijn, waar nodig, verwerkt in het stuk. Daarnaast is de Toeristische Koers op 12 j.l. besproken in de raad. Dit heeft niet tot noemenswaardige aanpassingen van de tekst geleid.

4. De Toeristische Koers past in het ingezet beleid

Door toenemende populariteit van Haarlem is in de afgelopen twee jaar al een aantal maatregelen genomen om meer grip te krijgen op de omvang en de aard van toeristische voorzieningen: de overeenkomst met Airbnb inzake vrijwillige inning en afdracht van toeristenbelasting, de hotelaanvraag pauze, de 30 dagenregel toeristische verhuur en beleidsregels alternatief personenvervoer. De Toeristische Koers bouwt voort op de ingezette lijn van het grip krijgen op ontwikkelingen en dan op het gebied van bezoekers, op het gebied van voorzieningen/aanbod en op het gebied van beleidsinstrumenten. Daarnaast zijn verschillende aandachtsvelden in de Toeristische Koers verweven. Het stuk is in lijn met de Huisvestingsverordening, Ambitiekaart Haarlemse wateren, Hotelbeleid, het Evenementenbeleid 2018-2022 en bijbehorend Uitvoeringsplan, de Economische Visie en het Actieplan Detailhandel & Horeca. Daarnaast wordt het ingebed in het Mobiliteitsbeleid en de Omgevingsvisie. De Toeristische Koers sluit aan op de toeristische ontwikkelingen in de MRA, de regio Zuid-Kennemerland en de provincie Noord-Holland.

5. Er wordt ingezet op de voor Haarlem waardevolle bezoeker / ontwikkellijn 1

Waar voorheen werd ingezet op vooral meer bezoekers, wordt in de Toeristische Koers de keuze gemaakt voor focus op de waardevolle bezoeker, de bezoeker die het beste past bij Haarlem en waarde toevoegt aan de stad (zie pag. 42 van de Toeristische Koers voor een uitgebreidere omschrijving). Het is vervolgens zaak om de marketing- en promotieactiviteiten van de stad vooral in te zetten op de gewenste doelgroepen voor Haarlem. Het gaat dan om bezoekers die buiten de piekmomenten naar Haarlem komen (doordeweeks en in rustige maanden), die langer in Haarlem verblijven, zodat ze ook buiten de gebaande paden kijken, die geld besteden bij Haarlemse bedrijven en instellingen en die oog hebben voor duurzaamheid en voor de kwaliteit, oorspronkelijkheid en menselijke maat van Haarlem.

6. Er is aandacht voor het verbeteren van het (toeristisch) aanbod / ontwikkellijn 2

Deze ontwikkellijn heeft betrekking op de productontwikkeling van toeristisch Haarlem, gericht op het ontvangen van de waardevolle bezoeker. Hierbij is het onder andere van belang om de binnenstad te verruimen om de piek op de Grote Markt te ontlasten en het aanbod op de dalmomenten te versterken. Daarnaast wordt de keuze gemaakt voor aanbod dat echt past bij Haarlem en daarom ook interessant is voor de Haarlemmers zelf.

7. Er komt meer grip door concrete maatregelen / ontwikkellijn 3

Met het aanbrengen van focus in doelgroepen en aanbod wordt ingezet op bezoekers die zo goed mogelijk passen bij Haarlem, die waarde toevoegen aan de stad en die zo min mogelijk tot overlast leiden. Omdat niet alle ontwikkelingen daarmee te sturen zijn, is het nodig om aanvullend een aantal maatregelen te treffen. Het kan daarbij gaan om voorzieningen in de openbare ruimte (bijv. afsluitingen, omleidingen, nudging) en om het aanscherpen van de handhaving en juridische instrumenten (zoals bestemmingsplannen, verordeningen en APV).

8. Er wordt aandacht gegeven aan (bovenlokale) samenwerking en aan monitoring

De gemeente kan in de uitvoering van de Toeristische Koers niet anders dan samenwerken met Haarlem Marketing en met ondernemers en instellingen in de stad. Met elkaar geven we de stad vorm. Om de ontwikkelingen goed met elkaar te volgen doen we onderzoek, participeren we in onderzoek van derden en vragen Haarlem Marketing hun activiteiten te monitoren. Omdat Haarlem geen geïsoleerde bestemming is, stemmen we de werkzaamheden goed af op kennis, inzichten, ontwikkelingen en activiteiten op het gebied van toerisme binnen de MRA en op landelijk niveau.

9. Financiën en communicatie

De financiële middelen voor de uitvoering van de Toeristische Koers zijn aanwezig binnen de Programmabegroting. De gemeente kan hiermee vooral een faciliterende en stimulerende rol spelen op het gebied van toerisme. Ze doet dit door de subsidieverlening aan evenementen en aan Haarlem Marketing, het laten uitvoeren van toeristisch-recreatieve onderzoeken, het samenwerken met partijen in de stad, het leveren van kennis en expertise bij beleid en programma's binnen de gemeentelijke organisatie en door aan te sluiten bij netwerken en projecten van de Metropoolregio Amsterdam. Over de uitvoering van de Toeristische Koers zal op diverse manieren en niveaus gecommuniceerd worden.

5. Risico's en kanttekeningen

1. De impact van corona op toerisme in de toekomst is nog onduidelijk

De effecten van Covid-19 zijn groot voor Haarlem. De sectoren waar Haarlem bezoekers mee trekt, zijn precies ook de sectoren (horeca, detailhandel, cultuur, evenementen) die hard getroffen worden door de crisis. Het is nog onzeker hoe markt zich gaat herstellen. De voorzichtige verwachting voor Nederland is dat er in de loop van 2021 een eerste herstel zal optreden (samenhangend met de ontwikkeling van het vaccin), maar dat een terugkeer naar het aantal bezoekers van 2019 (inclusief internationaal bezoek) op nationaal niveau niet eerder dan in 2024 aan de orde is. Of corona verandering gaat brengen in de aard van de bezoekerseconomie is op dit moment nog niet te overzien. Dat heeft te maken met de lengte en duur van de crisis, met de toekomst van bedrijven en instellingen daarbinnen en met de mogelijk andere gewoonten die mensen hebben ontwikkeld tijdens de crisis.

2. Toerisme is niet volledig te sturen door de gemeente

Ondanks de voorgestelde ontwikkellijnen is toerisme niet volledig te sturen door de gemeente Haarlem. We zijn voor een deel afhankelijk van grotere ontwikkelingen in de Metropoolregio Amsterdam, in Nederland en wereldwijd. Daarnaast kan de gemeente geen hek plaatsen om de stad of bepaalde mensen weigeren. In de Toeristische Koers staat de gezamenlijke stip op de horizon, maar de ontwikkelingen zijn niet helemaal maakbaar.

3. Juridische instrumenten volstaan niet altijd direct bij nieuwe concepten

Binnen het toerisme ontstaan voortdurend innovatieve concepten waar de overheid niet altijd direct een reactie op heeft omdat er nog geen wet- en regelgeving voor is. Airbnb is een voorbeeld daarvan. De informatie-uitwisseling, het leren van elkaar op regionaal niveau zorgt ervoor dat nieuwe ontwikkelingen sneller worden gesignaleerd en kunnen worden opgepakt. Nieuwe onwenselijke situaties kunnen echter niet altijd direct worden voorkomen.

4. Mening over groepstoerisme loopt uiteen

Tijdens de participatie zaten externe partijen voor het grootste deel op één lijn. Wat betreft groepsbezoek was er wel enige verdeeldheid. Waar bewoners de meeste hinder ondervinden van grote groepen toeristen, vinden bijvoorbeeld de musea de georganiseerde groepsmarkt juist een interessante. Dit onderwerp zal nader worden uitgewerkt in 2021/2022.

6. Uitvoering

Na vaststelling in de raad wordt gestart met de uitvoering. De aandacht is in 2021/2022 gericht op uitvoering van acties/maatregelen vanuit de drie ontwikkellijnen:

1. Inzetten op waardevolle bezoekers:

Deze ontwikkellijn wordt voor een groot deel ingevuld door Haarlem Marketing met partijen in de stad en indien aan de orde in samenwerking met de gemeente. De Toeristische Koers is een belangrijk kader voor de meerjarensubsidie 2022-2025 aan Haarlem Marketing. In 2021/2022 wordt gezamenlijk gewerkt aan een stadsbrede merkstrategie. Daarmee zal Haarlem een meer eenduidig en passend profiel naar buiten toe krijgen.

2. Versterken kwalitatief (toeristisch) aanbod:

Voor het versterken van het aanbod wordt in 2021/2022 de focus gelegd op het project Transformatie van de binnenstad. Dit is gericht op een toekomstbestendige ontwikkeling van de binnenstad en Haarlem een aantrekkelijke winkelstad kan blijven. Daarnaast wordt er in 2022 gewerkt aan een Detailhandels- en Horecabeleid met o.a. ook aandacht voor terrassen op het water. Dit kan bijdragen aan de beleving van het water en spreiding/sturing van bezoekers.

3. Sturen met concrete maatregelen:

Met deze ontwikkellijn proberen we grip te houden op het toerisme in Haarlem. Dit doen we o.a. door een evaluatie en eventuele verlenging van de hotelaanvraagpauze. De

implementatie van het landelijke registratiesysteem zal de handhaving op toeristische verhuur van woonruimte vereenvoudigen. Daarnaast zullen het groepstoerisme en de drukte op de Grote Markt verder geanalyseerd worden. Tot slot komen er in 2022 nieuwe beleidsregels voor bootverhuur.

7. Bijlagen

Bijlage 1: Toeristische Koers 2022-2025 (2021/10368799)

Bijlage 2: Overzicht verwerking inspraakreacties (2021/0368796)

Bijlage 3: Onderzoeksrapport 'Wat vinden Haarlemmers van toerisme?' 2019 (2021/10368802)